

Asia C-197/23**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

24.3.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Apelacyjny w Warszawie (Puola)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

28.4.2022

Valittaja:

S. S.A.

Vastapuoli:

C. sp. z o.o.

Pääasian kohde

Valitus ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamasta tuomiosta, jolla hylättiin maksukanne, jolla S. S.A. vaati C. sp. z o.o:ta maksamaan 4 572 648,00 Puolan zlotya (PLN) korkoineen epäoikeudenmukaisen kilpailun torjumisesta 16.4.1993 annetun lain (Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji) 15 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklan, 6 artiklan 1 ja 3 kohdan sekä 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, tulkinta. Ennakkoratkaisukysymykset esitetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 267 artiklan nojalla.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklaa, 6 artiklan 1 ja 3 kohtaa sekä 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa tulkittava siten, että riippumattomaksi ja puolueettomaksi etukäteen laillisesti perustetuksi ja tehokasta oikeussuojaa tarjoavaksi tuomioistuimeksi ei voida katsoa sellaista Euroopan unionin jäsenvaltion ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta, jonka yhden tuomarin kokoonpanon muodostaa tuomari, jonka nimittäminen asian käsittelijäksi rikkoo räikeästi asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä?

2. Onko Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklaa, 6 artiklan 1 ja 3 kohtaa sekä 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa tulkittava siten, että ne estävät yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 27.7.2001 annetun lain (Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, konsolidoitu teksti Dz. U. 2020, järjestysnumero 2072 muutoksineen) 55 §:n 4 momentin 2 kohdan, luettuna yhdessä yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 20.12.2019 annetun lain, ylimmästä tuomioistuimesta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun lain (Ustawa z 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, konsolidoitu teksti Dz. U. 2020, järjestysnumero 190) 8 §:n kanssa, kaltaisten kansallisten säännösten soveltamisen siltä osin kuin niissä kielletään toisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa asiassa käynnistettyä menettelyä siviiliprosessista 17.11.1964 annetun lain (Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, konsolidoitu teksti Dz. U. 2021, järjestysnumero 1805 muutoksineen) 379 §:n 4 momentin nojalla sillä perusteella, että tämän tuomioistuimen ratkaisukokoonpano on lainvastainen, että tuomioistuinta ei ole muodostettu asianmukaisesti tai että henkilö, joka ei ole toimivaltainen tai kykenevä ratkaisemaan asiaa, on osa sitä, tehokkaan oikeussuojan takaavana oikeudellisena seuraamuksena tilanteessa, jossa tuomarin nimittäminen asian käsittelijäksi rikkoo räikeästi kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka koskevat asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEU) 2 artikla, 6 artiklan 1 ja 3 kohta sekä 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Epäoikeudenmukaisen kilpailun torjumisesta 16.4.1993 annetun lain (Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, konsolidoitu teksti Dz. U. 2022, järjestysnumero 1233) 15 §:n 1 momentin 4 kohta

Siviiliprosessista 17.11.1964 annetun lain (Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, konsolidoitu teksti Dz. U. 2021, järjestysnumero 1805 muutoksineen; jäljempänä siviiliprosessilaki) 47 §:n 1 momentti, 59 §, 232 §:n 2 momentti, 323 §, 378 §:n 1 momentti, 379 §:n 4 momentti, 386 §

Siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentissa, johon toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä viitataan, säädetään seuraavaa: ”Menettely on pätemätön, jos ratkaisukokoonpano oli lainvastainen tai jos asian käsittelyyn osallistui tuomari, joka oli lain nojalla esteellinen”.

Yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 27.7.2001 annetun lain (Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, konsolidoitu teksti Dz. U. 2020, järjestysnumero 2072 muutoksineen; jäljempänä yleisistä tuomioistuimista annettu laki) 45 §, 47 a §, 47 b §, 55 §:n 4 momentti

Yleisistä tuomioistuimista annetun lain 55 §:n 4 momentissa, johon toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä viitataan, säädetään seuraavaa: ”Tuomarit voivat ratkaista kaikki asiat asemapaikassaan, ja he voivat ratkaista asioita myös muissa tuomioistuimissa laissa määritellyissä tapauksissa (tuomarin toimivalta). Säännökset, jotka koskevat asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista, eivät rajoita tuomarin toimivaltaa, eikä niihin voida vedota sen toteamiseksi, että ratkaisukokoonpano on lainvastainen, että tuomioistuinta ei ole muodostettu asianmukaisesti tai että henkilö, joka ei ole toimivaltainen tai kykenevä ratkaisemaan asiaa, on osa sitä.”

Yleisten tuomioistuinten järjestämisestä annetun lain, ylimmästä tuomioistuimesta annetun lain sekä joidenkin muiden lakien muuttamisesta 20.12.2019 annetun lain (Ustawa z 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, konsolidoitu teksti Dz. U. 2020, järjestysnumero 190; jäljempänä muutoslaki) 1 § (jolla lisättiin yleisistä tuomioistuimista annetun lain 55 §:ään edellä esitetty 4 momentti) ja 8 §

Muutoslain 8 §:ssä, johon toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä viitataan, säädetään seuraavaa: ”1 §:llä muutetun lain 55 §:n 4 momenttia sovelletaan myös asioihin, jotka on aloitettu tai päätetty ennen muutoslain voimaantulopäivää.”

Oikeusministerin yleisten tuomioistuinten toiminnasta 23.12.2015 antaman asetuksen (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz. U. 2015,

järjestysnumero 2316; jäljempänä vuoden 2015 asetus) 43 §:n 1 momentti, 49 §, 52 b §, 52 c §

Oikeusministerin yleisten tuomioistuinten toiminnasta 18.6.2019 antaman asetuksen (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz. U. 2019, järjestysnumero 1141; jäljempänä vuoden 2019 asetus) 2 §:n 16 momentti, 61 §:n 3 momentti, 138 §:n 3 momentti

26.6.1974 annetun työlain (Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, konsolidoitu teksti Dz. U. 2022, järjestysnumero 1510) 167² §, 167³ §

Sąd Najwyższyn (ylin tuomioistuin, Puola) tuomio 21.11.2019, III PK 162/18, Sąd Najwyższyn päätös 5.12.2019, III UZP 10/19, Sąd Najwyższyn määräys 28.2.2020, III CSK 225/19, Sąd Najwyższyn määräys 12.1.2021, IV CSK 275/20, Sąd Najwyższyn päätös 16.2.2021, III CZP 9/20, Sąd Najwyższyn määräys 2.6.2021, V CSK 52/21, Sąd Najwyższyn määräys 29.4.2022, III CZP 77/22 ja Sąd Najwyższyn päätös 26.5.2022, III CZP 86/22

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 S. S.A., jonka kotipaikka on S:ssä, nosti 27.4.2018 C. sp. z o.o:ta, jonka kotipaikka on W:ssä, vastaan epäoikeudenmukaisen kilpailun torjumisesta 16.4.1993 annetun lain 15 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella maksukanteen, jossa se vaati 4 572 648,00 PLN suuruisen summan maksamista laillisine korkoineen, jotka on laskettu kanteessa mainittujen päivämäärien ja summien perusteella. Vastaaja haki kanteen hylkäämistä.
- 2 Sąd Okręgowy w W:n (W:n piirituomioistuin, Puola) XVI talousosaston johtaja määräsi 27.9.2018 antamallaan määräyksellä, että asia arvotaan asioiden sattumanvaraisessa jakojärjestelmässä (jäljempänä SLPS). Arvontaraportin mukaan tuomari E. T. nimitettiin 28.9.2018 arvalla asian XVI GC 932/18 esittelijäksi.
- 3 Tuomari E. T:n 30.1.2019 antamalla päätöksellä istuntopäiväksi vahvistettiin 11.3.2019. Ratkaisukokoonpanon puheenjohtajaksi nimitettiin tuomari E. T. Tuomari E. T. siirsi 7.2.2019 antamallaan päätöksellä 11.3.2019 toimitettavaksi vahvistetun istunnon ajankohdalle 25.3.2019. Päätöksessä ei ilmoitettu syitä istuntopäivän siirtämiselle eikä ratkaisukokoonpanon puheenjohtajana toimivaa tuomaria.
- 4 Istunto toimitettiin 25.3.2019 ja sen puheenjohtajana toimi tuomari J. K. Asian XVI GC 932/18 asiakirja-aineistossa, joka kattaa 28.9.2018 (ajankohta, jolloin tuomari E. T. arvottiin SLPS:ssä) ja 25.3.2019 (ajankohta, jolloin tuomari J. K. piti ensimmäisen istunnon) välisen ajanjakson, ei ole asiakirjoja, jotka olisivat perustana esittelevän tuomarin vaihtumiselle. Myöhemmät asian käsittelyä varten vahvistetut istunnot toimitettiin 8.7.2019 ja 2.9.2019 ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuimessa, jonka kokoonpanon muodosti tuomari J. K. Sąd Okręgowy w W., jossa tuomari J. K. toimi yhden tuomarin ratkaisukokoonpanossa, antoi 16.9.2019. tuomion, jolla kanne hylättiin. SLPS-järjestelmässä ei ollut vaihdettu asian XVI GC 932/18 esittelevää tuomaria.

- 5 Valittaja jätti 27.10.2019 valituksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamasta tuomiosta kokonaisuudessaan. Vastapuoli vaati 31.7.2020 päivätyssä vastineessaan kyseisen valituksen hylkäämistä.
- 6 Valittajan jättämästä valituksesta johtuen asian XVI GC 932/18 asiakirja-aineisto lähetettiin muutoksenhakutuomioistuimeen ja kirjattiin tunnisteella VII AGa 738/20. Sąd Apelacyjny w W. (W:n muutoksenhakutuomioistuin, Puola) määräsi 11.5.2021 antamallaan määräyksellä, että asiakirja-aineisto palautetaan vuoden 2019 asetuksen 138 §:n 3 momentin nojalla Sąd Okręgowy w W:lle seuraavien asiakirjojen liittämistä varten: 1) osastonjohtajan tai hänen varahenkilönsä määräys, jonka perusteella tuomari J. K. nimitettiin 25.3.2019 alkaen asiaa käsitteleväksi esittelijäksi tuomari E. T:n tilalle, joka nimitettiin asian esittelijäksi arvalla, sekä oikeudellinen perusta sille, että mainittu asia saatettiin tuomari J. K:n käsiteltäväksi, ja syyt, joiden vuoksi ratkaisukokoonpanoa muutettiin, 2) osastonjohtajan tai hänen varahenkilönsä määräys, jonka perusteella tuomari J. K:n oli tarkoitus toimia asiaa käsittelevänä sijaisena 25.3.2019 toimitetussa istunnossa tuomari E. T:n poissaolon vuoksi, sekä selvitys siitä, johtuiko tuomari E. T:n poissaolo lomasta (vuosiloma, pyynnöstä myönnettävä vapaa) vai oliko kyseessä muu perusteltu poissaolo, 3) osastonjohtajan tai hänen varahenkilönsä määräys, jossa vahvistetaan sijaisuussuunnitelma ajankohdalle 25.3.2019, ja 4) tuomari J. K:n 25.3.2019 antama määräys, jolla hän otti asian XVI GC 932/18 käsiteltäväkseen.
- 7 Vastauksena Sąd Apelacyjny w W:n 11.5.2021 antamaan määräykseen Sąd Okręgowy w W:n XVI talousosaston johtaja toimitti 24.5.2021 päivätyllä kirjeellä Sąd Apelacyjny w W:lle asian XVI GC 932/18 asiakirja-aineiston, johon hän liitti seuraavat asiakirjat: 1) XVI talousosaston kanslianjohtajan 19.5.2021 päivätty muistio, jonka mukaan tuomari J. K:n 25.3.2019 antama määräys asian XVI GC 932/18 ottamisesta käsiteltäväksi oli erehdyksessä liitetty toisen asian asiakirja-aineistoon, 2) 25.3.2019 annettu määräys asian XVI GC 932/18 ottamisesta tuomari J. K:n ratkaistavaksi sekä 3) 25.3.2019 annettu määräys, jolla päivystävä tuomari (J. K.) nimitettiin toimittamaan 25.3.2019 pidettäväksi vahvistettu istunto tuomari E. T:n perustellun poissaolon vuoksi.
- 8 Asiakirja-aineisto palautettiin 16.6.2021 päivätyllä määräyksellä takaisin Sąd Okręgowy w W:lle, jotta tämä toimittaisi kolmen päivän kuluessa 11.5.2021 annetun määräyksen 2 kohdassa mainitun selvityksen siitä, johtuiko tuomari E. T:n poissaolo lomasta (vuosiloma, pyynnöstä myönnettävä vapaa) tai muusta perustellusta poissaolosta. Kun 16.6.2021 annettua määräystä ei pantu täytäntöön määräajassa, Sąd Apelacyjny w W. ilmoitti asiasta 29.7.2021 antamallaan määräyksellä Prokurator Regionalny w Warszawielle (Varsovan aluesyyttäjä, Puola; jäljempänä Prokurator Regionalny) katsottuaan tarpeelliseksi, että tämä

osallistuu asian käsittelyyn. Sąd Okręgowy w W:n XVI talousosaston johtaja täsmensi 5.8.2021 päivätyllä kirjeellä, että tuomari E. T:n poissaolo 25.3.2019 johtui pyynnöstä myönnetystä vapaasta. Prokurator Regionalny liittyi asiaan käsittelyyn 25.8.2021 päivätyllä kirjeellä.

- 9 Käsittely toisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidettiin 20.9.2021. Puheenjohtaja ilmoitti asianosaisille oikeudellisesta ongelmasta, joka liittyi kokoonpanon muuttumattomuuden periaatteen loukkaamiseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.
- 10 Selvittääkseen, miksi asiassa XVI GC 932/18 on loukattu kokoonpanon muuttumattomuuden periaatetta, Sąd Apelacyjny w W. määräsi 28.9.2021 antamallaan määräyksellä Sąd Okręgowy w W:n presidentin toimittamaan kahden viikon kuluessa seuraavat tiedot: 1) niiden asioiden lukumäärä ja tunnistetiedot, jotka tuomari E. T. oli vahvistanut käsiteltäväksi 25.3.2019 toimitetussa istunnossa, 2) selvitys siitä, toimiko tuomari J. K. sijaisena kaikkien 25.3.2019 toimitetussa istunnossa käsiteltäväksi vahvistettujen asioiden käsittelyssä, 3) niiden 25.3.2019 toimitetussa istunnossa käsiteltäväksi vahvistettujen asioiden tunnistetiedot, jotka oli otettu tuomari J. K:n käsiteltäväksi vuoden 2015 asetuksen perusteella tai jotka oli otettu hänen ratkaistavakseen muun oikeusperustan nojalla, 4) ilmoitus siitä, oliko tuomari E. T:lle myönnetty vuosina 2018 ja 2019 vapaata niinä päivinä, joina hänellä oli vahvistettuja istuntoja, ja jos oli, ilmoitus näiden istuntojen päivämääristä sekä kunakin päivänä käsiteltäväksi määrättyjen asioiden tunnistetiedoista, 5) jos neljanteen kysymykseen vastataan myöntävästi, selvitys siitä, toimiko tuomari J. K. sijaisena asioiden käsittelyssä niinä päivinä, joina tuomari E. T:lle oli myönnetty vapaata ja hänellä oli vahvistettuja istuntoja, 6) jos viidenteen kysymykseen vastataan myöntävästi, ilmoitus siitä, onko tuomari J. K. toimiessaan istunnoissa sijaisena ottanut jonkin näistä asioista käsiteltäväkseen vuoden 2015 asetuksen nojalla, 7) niiden istuntojen lukumäärä, jotka oli vahvistettu toimitettavaksi niinä kuukausina, joina tuomari E. T:lle on myönnetty vapaata istuntopäivinä, sekä selvitys siitä, minä päivämäärinä kunkin asian, jossa tuomari E. T:lle on myönnetty vapaata, käsittelyä varten määrätty istunnot oli vahvistettu. Sąd Okręgowy w W:n presidentti ei toimittanut Sąd Apelacyjny w W:lle pyydettyjä tietoja.
- 11 Sąd Okręgowy w W:n presidentti otti 18.10.2021 päivätyllä kirjeellä yhteyttä Sąd Apelacyjny w W:n presidenttiin esittäen kopion Sąd Apelacyjny w W:n 28.9.2021 antamasta määräyksestä ja pyytäen vahvistamaan edellä mainittujen tietojen toimittamista koskevan velvollisuuden paikkansapitävyyden.
- 12 Sąd Apelacyjny w W:n presidentti tai kyseisen tuomioistuimen varapresidentti eivät kumpikaan olleet ilmoittaneet toisen oikeusasteen tuomioistuimelle edellä mainittuun kirjeeseen liittyen toteutetuista hallinnollisista valvontatoimenpiteistä.
- 13 Sąd Apelacyjny w W. pyysi 1.12.2021 päivätyllä kirjeellä Sąd Okręgowy w W:n presidenttiä harkitsemaan uudelleen 28.9.2021 annetun määräyksen täytäntöönpanoa. Sąd Okręgowy w W:n presidentti ilmoitti 29.12.2021 päivätyllä

kirjeellä jakavansa kaikilta osin 18.10.2021 päivätyssä, Sąd Apelacyjny w W:n presidentille osoitetussa kirjeessä ilmaistun kannan, jonka myös Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentti oli jakanut 27.10.2021 päivätyssä kirjeessä.

- 14 Sąd Apelacyjny w W. pyysi 7.2.2022 päivätyllä kirjeellä Sąd Apelacyjny w W:n varapresidenttiä harkitsemaan hallinnollisten valvontatoimenpiteiden toteuttamista Sąd Okręgowy w W:n presidenttiä kohtaan, jotta tämä panisi täytäntöön Sąd Apelacyjny w W:n 28.9.2021 antaman määräyksen. Kyseisessä kirjeessä todetaan, että Sąd Okręgowy w W:n presidentin 29.12.2021 päivätyssä kirjeestä ilmeni, että Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentti oli 27.10.2021 päivätyssä kirjeessään tukenut Sąd Okręgowy w W:n presidentin kieltäytymistä panemasta täytäntöön 28.9.2021 annettua määräystä. Sąd Apelacyjny w W. pyysi esittämään mainitun kirjeen sillä perusteella, että **sen sisältö koskee ratkaisukokoonpanon mielestä muutoksenhakutuomioistuimen hallintotoimintaa valvovan viranomaisen puuttumista tutkintamenettelyn kulkuun.** Lisäksi ilmoitettiin, että muutoksenhakutuomioistuin aikoo esittää oikeudellisen kysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimelle.
- 15 Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentti totesi 24.2.2022 päivätyssä kirjeessään vastauksena Sąd Apelacyjny w W:n 7.2.2022 päivätyyn kirjeeseen, siltä osin kuin se koski tuomioistuimen pyyntöä valvontatoimenpiteiden toteuttamisesta Sąd Okręgowy w W:n presidenttiä kohtaan Sąd Apelacyjнын 28.9.2021 antaman määräyksen täytäntöön panemiseksi, ettei hän omasta mielestään voinut puuttua asiaan tältä osin, koska määräyksessä mainittuja tietoja ei ollut pyydetty hallinnollisen valvonnan toimenpiteiden toteuttamiseksi vaan niitä oli pyytänyt tuomioistuin. Varapresidentti esitti myös näkemyksen, että 28.9.2021 annetussa määräyksessä esitetyllä **pyynnöllä muita tuomioistuinkäsittelyjä koskevien tietojen antamisesta ei ole oikeudellista liityntää käsiteltävään asiaan vaan se loukkaa tuomioistuimen presidentin toimivaltaa.** Varapresidentti ei liittänyt 27.10.2021 päivätyä kirjettä.
- 16 Kun otetaan huomioon Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentin, joka muutoksenhakutuomioistuimen mukaan puuttui lainvastaisesti kyseisen tuomioistuimen tutkintamenettelyyn, näkemys sekä esittelevään tuomariin kohdistettu hallinnollinen valvontamenettely, muutoksenhakutuomioistuin katsoi, että tuomioistuimen viranomaisten kanssa käydyn kirjeenvaihdon jatkaminen vain viivästyttäisi menettelyä eikä edistäisi 28.9.2021 annetun määräyksen täytäntöönpanoa.

Asianosaisten pääasialliset perustelut

- 17 Valittaja vetosi ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa siihen, että menettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa oli siviiliprosessilain 379 §:n 4 kohdan nojalla pätemätön sillä perusteella, että tuomioistuimen ratkaisukokoonpano oli lainvastainen, koska ratkaisukokoonpanon muuttumattomuuden periaatetta oli loukattu vaihtamalla asian käsittelijäksi

tuomari J. K. järjestelmässä arvoitun tuomari E. T:n tilalle. Vastapuoli huomautti, että siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentissa säädetään tuomioistuimen kokoonpanosta eikä ratkaisukokoonpanosta, joten ei ole perusteita katsoa, että yleisistä tuomioistuimista annetun lain 47 a §:n ja 47 b §:n vastaisesti muodostettu ratkaisukokoonpano vaikuttaa itsessään menettelyn pätevyyteen. Prokurator Regionalny kuitenkin totesi, ettei toisen oikeusasteen tuomioistuimella ollut yleisistä tuomioistuimista annetun lain 55 §:n 4 kohdan sanamuodon vuoksi perusteita julistaa menettelyä pätemättömäksi siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentin nojalla, ja että päinvastaisen kannan hyväksyminen johtaisi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion kumoamiseen, uuteen arvontaan, jo toteutettujen selvittämistoimien toistamiseen ja 16.9.2019 annetun tuomion kanssa samanlaisen ratkaisun antamiseen.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntön perusteista

Ensimmäinen kysymys

- 18 SEU 19 artiklassa konkretisoidaan SEU 2 artiklassa ilmaistu oikeusvaltion periaate, kun siinä annetaan jäsenvaltioiden tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtäväksi varmistaa unionin oikeuden soveltaminen kaikilta osin kaikissa jäsenvaltioissa ja tarjota yksityisille unionin oikeudesta johtuva oikeussuoja.
- 19 Oikeuksien tehokkaan oikeussuojan periaate, johon viitataan SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa, on jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuva unionin oikeuden yleinen periaate, joka on ilmaistu Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 ja 13 artiklassa ja vahvistettu myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa (unionin tuomioistuimen tuomio 19.9.2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, 51 kohta, tuomio 16.2.2017, Margarit Panicello, C-503/15, EU:C:2017:126, 37 kohta ja tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, [35] kohta).
- 20 SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla jokaisen jäsenvaltion on siten muun muassa varmistettava, että elimet, jotka kuuluvat unionin oikeudessa tarkoitettuina tuomioistuimina sen oikeussuojakeinojen järjestelmään unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla ja jotka voivat näin ollen lausua tässä ominaisuudessa unionin oikeuden soveltamisesta tai tulkinnasta, täyttävät tehokkaan oikeussuojan vaatimukset (unionin tuomioistuimen tuomio 18.5.2021., Asociația Forumul Judecătorilor din România ym., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, 190 kohta ja tuomio 20.4.2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, [37] kohta).
- 21 Tuomioistuinten riippumattomuuden vaatimus, joka kuuluu erottamattomasti tuomitsemistehtävään, on osa keskeistä sisältöä tehokasta oikeussuojaa ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevassa perusoikeudessa, jolla on

ensisijainen merkitys sen takaajana, että suojataan kaikkia niitä oikeuksia, joita yksityisillä on unionin oikeuden nojalla, ja että turvataan ne jäsenvaltioille yhteiset arvot, jotka on vahvistettu SEU 2 artiklassa ja joihin kuuluu muun muassa oikeusvaltiota koskeva arvo (unionin tuomioistuimen tuomio 20.4.2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, 51 kohta).

- 22 Tämän säännöksen nojalla ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan perusteella jäsenvaltioiden on otettava käyttöön oikeussuojakeinojen ja menettelyjen järjestelmä tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden takaamiseksi yksityisille unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla (unionin tuomioistuimen tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, 34 kohta).
- 23 Unionin oikeudessa edellytetyt riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet edellyttävät sellaisten sääntöjen olemassaoloa, jotka koskevat muun muassa elimen kokoonpanoa ja sen jäsenten nimitystä ja toimikauden kestoa sekä perusteita, jotka koskevat elimen jäsenten pidättymistä päätöksenteosta, jäävyttä ja erottamista, ja joiden perusteella yksityisten kaikki perustellut epäilyt siltä osin, onko kyseinen elin täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, onko se täysin neutraali vastakkain oleviin intresseihin nähden, voidaan sivuuttaa (unionin tuomioistuimen tuomio 20.4.2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, 53 kohta).
- 24 Riippumattomuuden käsitteeseen kuuluu kaksi osatekijää. Ensimmäinen, ulkoinen oletama edellyttää, että elin huolehtii tehtävistään itsenäisesti olematta alisteinen millekään elimelle tai ottamatta vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta (unionin tuomioistuimen tuomio 17.7.2014, Torresi, C-58/13 ja C-59/13, 22 kohta ja tuomio 6.10.2015, Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, 19 kohta), mikä suojaa elintä sellaisilta ulkoisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden heidän ratkaistavakseen saatettujen asioiden osalta (tuomio 19.9.2006, Wilson, C-506/04, 51 kohta, tuomio 9.10.2014, TDC, C-222/13, 30 kohta ja tuomio 6.10.2015, Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, 19 kohta). Toinen, sisäinen osatekijä liittyy puolueettomuuden käsitteeseen ja merkitsee sitä, että elin ylläpitää yhtäläistä etäisyyttä asian asianosaisiin ja siihen, mitkä ovat heidän intressinsä asian kohteeseen. Tämä osatekijä edellyttää objektiivisuuden noudattamista ja sitä, ettei toimiellimellä ole muuta intressiä asian ratkaisun lopputulokseen kuin oikeussääntöjen soveltaminen (unionin tuomioistuimen tuomio 19.9.2006, Wilson, C-506/04, 52 kohta, tuomio 9.10.2014, TDC, C-222/13, 31 kohta ja tuomio 6.10.2015, Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, 20 kohta).
- 25 Vaatimus siitä, että tuomioistuin on perustettu laillisesti, liittyy tuomioistuimen riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimukseen, koska oikeuslaitoksen olisi oltava lailla säännelty ja toimeenpanovallasta riippumaton, ja molemmat vaatimukset ovat osa oikeusvaltioperiaatetta ja osoitus yleisön tuomioistuihin kohtaan tuntemasta luottamuksesta demokraattisessa yhteiskunnassa (Euroopan

ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 12.3.2019, A. v. Islanti, valitus nro 26374/18, 99 kohta).

- 26 Tältä osin herää ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä esitetty epäily siitä, voidaanko riippumattomaksi ja puolueettomaksi etukäteen laillisesti perustetuksi ja tehokasta oikeussuojaa tarjoavaksi tuomioistuimeksi katsoa sellaista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta, jonka yhden tuomarin kokoonpanon muodostaa tuomari, jonka nimittäminen asian käsittelijäksi rikkoo räikeästi asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä.
- 27 Kysymys koskee ennen kaikkea sitä, kuuluuko riippumattoman ja puolueettoman laillisesti perustetun tuomioistuimen käsitteen alaan myös tuomioistuimen kokoonpano tai ratkaisukokoonpano kyseisen kokoonpanon muodostamistavan osalta.
- 28 Tuomioistuimen kokoonpanon käsitteellä ei ole oikeudellista määritelmää kansallisessa eikä unionin oikeudessa. Puolan oikeudessa tuomioistuimen kokoonpanon käsite määritellään viittaamalla kyseisen kokoonpanon laajuuteen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävissä menettelyissä ratkaisu annetaan lainsäädännön nojalla pääsääntöisesti yhden tuomarin kokoonpanossa (siviiliprosessilain 47 §:n 1 momentti). Poikkeuksia sovelletaan tiettyihin asiaryhmiin, joissa asian ratkaisee puheenjohtajana toimiva tuomari ja kaksi maallikkojäsentä (siviiliprosessilain 47 §:n 2 momentti), tai joissa annetaan tuomioistuimen presidentille toimivalta määrätä asia kolmen tuomarin kokoonpanon käsiteltäväksi, jos hän pitää tätä tarkoituksenmukaisena asian erityisen monimutkaisuuden tai ennakkotapausluonteen vuoksi (siviiliprosessilain 47 §:n 3 momentti).
- 29 Laillisesti perustetun tuomioistuimen riippumattomuuden ja puolueettomuuden edellytyksenä on, että sen kokoonpano muodostuu tuomareista, joilla on toimivalta antaa ratkaisu kyseisessä tuomioistuimessa, kyseisessä oikeusasteessa ja kyseisessä asiassa. Jokaisen ratkaisukokoonpanon jäsenen on täytettävä mainitut vaatimukset.
- 30 Kansallisessa oikeudessa sovelletaan tuomioistuimen kokoonpanon muuttumattomuuden periaatetta (yleisistä tuomioistuimista annetun lain 47 a §:n 1 momentti). Se perustuu siihen, että asiat jaetaan tuomareille ja tuomioistuinharjoittelijoille arvalla tiettyjen asiaryhmien sisällä. Kyseessä on lakiin perustuva periaate, jonka ytimessä on tuomioistuimen kokoonpanon pysyvyys (muuttumattomuus) siitä hetkestä, kun ratkaisukokoonpano on arvottu sattumanvaraisesti, ja koko menettelyn ajan (siviiliprosessilain 323 §) (Sąd Najwyższy päätös 5.12.2019, III UZP 10/19 ja Sąd Najwyższy päätös 1.7.2021, III CZP 36/20).
- 31 Asiat arvotaan tuomareille ja tuomioistuinharjoittelijoille tiettyjen asiaryhmien sisällä asioiden ja tuomioistuimen tehtävien sattumanvaraisessa

jakojärjestelmässä, jonka toiminta perustuu satunnaislukugeneraattoriin (SLPS) (vuoden 2015 asetuksen 43 §:n 1 momentti, vuoden 2019 asetuksen [2] §:n 16 momentti).

- 32 Poikkeukset arvalla muodostetun kokoonpanon muuttumattomuuden periaatteesta määritellään tarkkaan yleisistä tuomioistuimista annetussa laissa (eli kyseisien lain 47 b §:ssä, jonka mukaan tuomioistuimen kokoonpanoa voidaan muuttaa vain, jos asiaa ei voida käsitellä siihenastisessa kokoonpanossa tai jos asian käsittelylle siihenastisessa kokoonpanossa on pitkäaikainen este) ja täytäntöönpanosäännöissä (vuoden 2015 asetuksen 49 § ja 52 c §). Sąd Najwyższyn oikeuskäytännössä korostetaan, että pelkkä poikkeaminen säännöistä, jotka koskevat tuomarin nimittämistä asian käsittelyyn, ei merkitse, että tuomioistuimen kokoonpano olisi säännösten vastainen (Sąd Najwyższyn päätös 16.2.2021, III CZP 9/20).
- 33 Tämän näkemyksen taustalla on oletus siitä, että tuomioistuimen kokoonpano määräytyy lain nojalla, kun taas vuoden 2015 asetuksen ja vuoden 2019 asetuksen säännökset koskevat ainoastaan tapaa, jolla ratkaisukokoonpano määräytyy, eli tuomareiden arpomista asioiden ja tuomioistuimen tehtävien sattumanvaraisessa jakojärjestelmässä. Jokainen tuomioistuimen tuomari on nimittäin pätevä ratkaisemaan asian riippumatta siitä, miten hänet on nimitetty käsittelemään sitä. Näin ollen tuomioistuimen kokoonpanon nimittämiseen liittyvistä virheistä huolimatta tuomioistuin on silti laillisesti perustettu tuomioistuin, koska tuomari on edelleen tuomari, sen sijaan tuomioistuimen kokoonpano on tuomarin määrittämä. Käsiteltävien asioiden jakaminen siviiliasioita käsitteleville tuomareille aakkosellisen luettelon perusteella on luonteeltaan organisatorinen asia, eikä sellaisten normien rikkominen, jotka ovat luonteeltaan vain organisatorisia ja ohjeellisia, merkitse lainvastaista kokoonpanoa (Sąd Najwyższyn päätös 16.2.2021, III CZP 9/20).
- 34 Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan on mahdollista katsoa, että pelkkä ratkaisukokoonpanon valitsemista arvalla koskevien sääntöjen rikkominen (vahingossa, tiedostamatta, tahattomasti tai erehdyksessä) ei ole edellytys sille, että tämän tuomioistuimen kokoonpanoa olisi pidettävä laittomana (siviiliprosessista annetun lain 379 §:n 4 momentti), joten on katsottava, että näin muodostettu tuomioistuin on etukäteen laillisesti perustettu tuomioistuin (perusoikeuskirjan 47 artikla). Näin ei ole silloin, kun ratkaisukokoonpanon, johon asiaa käsittelemään määrätty tuomari kuuluu, nimittäminen käsittelemään asiaa rikkoo räikeästi (erittäin vakavasti) asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä.
- 35 **Tuomioistuimen kokoonpanoa ja sen määrittämistä koskevia säännöksiä ohjaa äärimmäisen tärkeä tavoite varmistaa niiden tehtävä tuomioistuinten riippumattomuuden takaajana ja siten välttää erityisesti niiden jäsenten nimityksen yhteydessä lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan vaikutus sekä se, että itse kyseessä olevan tuomioistuimen tuomarit sopivat keskenään, kuka heistä käsittelee tiettyä asiaa.** Vaikka onkin totta, että jäsenvaltiot voivat

vapaasti päättää, miten tuomioistuimen kokoonpano muodostetaan kansallisten oikeussääntöjen nojalla, niin kun kerran tällaiset säännöt on hyväksytty, tuomioistuimen riippumattomuus on taattava riittävällä tavalla (ks. julkisasiamies Tanchevin ratkaisuehdotus 27.6.2019, C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, 129 kohta). Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan nämä takeet kattavat lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan lisäksi myös tuomiovallan.

- 36 Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan **tuomioistuimen riippumattomuuden (itsenäisyyden ja puolueettomuuden) ei voida kohtuudella olettaa säilyvän tilanteessa, jossa kyseisen tuomioistuimen tuomarit, tarkoituksenaan ajaa joko omia tai jonkun muun etuja, käyttävät kansallisen oikeuden instituutioita vastoin niiden tarkoitusta ja määrittävät itse laillisesti valitun ratkaisukokoonpanon rikkoen erittäin vakavasti asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä.**
- 37 Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin perustuu nimittäin takeisiin, jotka määrittävät oikeuden saada asiansa laillisesti perustetun tuomioistuimen käsiteltäväksi ja jotka koskevat tuomioistuimen kokoonpanon muodostamista, ja niiden loukkaamisen pitäisi olla poikkeuksellista, myös laillisesti toteutettujen toimien osalta. Siksi on katsottava, että oikeus riippumattomaan ja puolueettomaan, laillisesti perustettuun tuomioistuimeen kattaa myös kansallisen lainsäädännön mukaisesti muodostetun tuomioistuimen kokoonpanon siten, että sen itsenäisyys ja pysyvyys varmistetaan. **Tämä edellytys voi täyttyä vain, jos tuomari nimitetään tuomioistuimen (yksijäseniseen tai monijäseniseen) kokoonpanoon kansallisten säännösten mukaisesti, kun taas tuomarin vaihtaminen on sallittua näiden säännösten rajoissa, vaikka kyseiset säännökset koskevatkin organisaatiota ja täytäntöönpanoa.**
- 38 Koska tuomarin nimittämistä ratkaisukokoonpanoon ja tähän kokoonpanoon kuuluvan tuomarin vaihtamista säännellään erityisillä kansallisen oikeuden säännöillä, **näiden sääntöjen noudattaminen on merkityksellistä sen kannalta, katsotaanko tuomioistuimen, sen valittu kokoonpano mukaan lukien, olevan laillisesti perustettu tuomioistuin.** Vaikka kaikilla kyseessä olevan tuomioistuimen tuomareilla on pätevyys ja toimivalta antaa ratkaisuja, osapuolille olennaisinta ja takuuta antavaa on se, että asia jätetään sen esittelevän tuomarin ratkaistavaksi, jolle asia on jaettu arvalla, ennalta sovitun työnjaon mukaisesti, satunnaislukugeneraattoriin perustuvan tietoteknisen välineen avulla. **Tällä on merkitystä ennen kaikkea tuomioistuinten riippumattomuuden takaamisen, mukaan lukien riippumattomuus hallinnollisesta osatekijästä eli kyseisen osaston johtajasta tai hänen varahenkilöstään, sekä tuomioistuimen puolueettomuuden kannalta.** Jos kyseisiä sääntöjä on rikottu räikeästi, merkitsee se sitä, että kyseisiä takeita on huomattavasti rajoitettu. Sillä, että asian käsittelee tuomari, jonka nimittäminen asian käsittelijäksi rikkoo räikeästi asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä, on vaikutusta kansalaisten ja yhteiskunnan

luottamukseen tuomioistuimeen riippumattomana ja puolueettomana elimenä sekä takuuarvoon osapuolten kannalta.

- 39 Muutoksenhakutuomioistuin toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanon muutos asiassa XVI GC 932/18, eli se, että tuomari J. K. käsitteli asian SLPS-järjestelmässä arvoitun tuomari E. T:n sijaan, rikkoo räikeästi asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä eli yleisistä tuomioistumista annetun lain 47 b §:n 1 momenttia luettuna yhdessä vuoden 2015 asetuksen 52 c §:n 4 momentin kanssa.
- 40 Ensinnäkään esittelevän tuomarin istuntopäivänä ottama vapaa ei merkitse sitä, ettei asiaa voida käsitellä siihenastisessa kokoonpanossa tai että asian käsittelemiselle siihenastisessa kokoonpanossa olisi pitkäaikainen este (yleisistä tuomioistumista annetun lain 47 b §:n 1 momentti). Tällainen vapaa voi olla perusteena sille, että sijaisuus- tai päivystyssuunnitelman mukaisesti nimitetty kokoonpano ryhtyy toimenpiteisiin, jos menettelyn tehokkuus sitä edellyttää ja jos kokoonpano, jolle asia on jaettu, ei voi ottaa sitä käsiteltäväksi (yleisistä tuomioistumista annetun lain 47 b §:n 2 momentti). Sąd Najwyższyn oikeuskäytännössä on katsottu, ettei suunniteltu vuosiloma (Sąd Najwyższyn päätös 16.2.2021, III CZP 9/20) tai edes tehtäväjaon muuttumisesta johtuva tuomarin siirtäminen tuomioistuimen toiselle osastolle ilman hänen suostumustaan (Sąd Najwyższyn määräys 28.2.2020, III CSK 225/19) johda poikkeamiseen ratkaisukokoonpanon muuttumattomuutta koskevasta periaatteesta.
- 41 Asiassa XVI GC 932/18 ei ole ollut mahdollista käsitellä asiaa siihenastisessa kokoonpanossa eikä ole muodostunut pitkäaikaista estettä asian käsittelemiselle siihenastisessa kokoonpanossa. Asiaa XVI GC 932/18 käsiteltiin kolmessa sen käsittelyä varten vahvistetussa istunnossa. Vaikka oletettaisiin, että 25.3.2019 oli olemassa peruste sijaisuus- tai päivystyssuunnitelman mukaisesti nimitetyn kokoonpanon eli tuomari J. K:n ryhtymiselle toimenpiteisiin, ei ollut mitään estettä sille, että muissa asian käsittelyä varten vahvistetuissa istunnoissa asiaa olisi käsitellyt tuomari E. T:n muodostama ratkaisukokoonpano, kerran hänen poissaolonsa johtui pyynnöstä myönnetystä vapaasta.
- 42 Toiseksi muutoksenhakutuomioistuin katsoo, ettei tuomari J. K. antanut kirjallista ilmoitusta asian XVI GC 932/18 ottamisesta käsiteltäväksi vuoden 2015 asetuksen 52 c §:n 4 momentin nojalla. Lisäksi XVI talousosaston kanslianjohtajan 19.5.2021 päivätty muistio, jonka mukaan tuomari J. K:n 25.3.2019 antama määräys asian XVI GC 932/18 ottamisesta käsiteltäväksi oli erehdyksessä liitetty toisen asian asiakirja-aineistoon, ei vastaa todellisuutta.
- 43 Kolmanneksi asian XVI GC 932/18 esittelevän tuomarin vaihtaminen ei ollut sattumaa. Määräyksellä, joka annettiin 7.2.2019, siirrettiin 11.3.2019 toimitettavaksi vahvistettu istunto ajankohdalle 25.3.2019. Kyseisen määräyksen antamispäivänä sijaisuussuunnitelman olisi sääntöjen mukaisesti pitänyt olla jo laadittu (viimeistään 31.1.2019). Ei ole mitään näyttöä siitä, että tämä suunnitelma

olisi laadittu sen jälkeen, kun oli annettu määräykset asian XVI GC 932/18 istuntopäivien siirtämisestä. Toisin sanoen 7.2.2019 annetun määräyksen antamispäivänä tuomari E. T. oli XVI talousosaston varajohtajana tietoinen siitä, että tuomari J. K. toimisi sijaisuussuunnitelman mukaisesti sijaisena 25.3.2019. Näin ollen asian XVI GC 932/18 käsittelyistunto ajoitettiin niin, että aiemmin vahvistettu istuntopäivä peruttiin ilman perusteluja (asianosaiset eivät hakeneet käsittelyajankohdan muuttamista) ja ilmoittamatta 25.3.2019 toimitettavan istunnon ratkaisukokoonpanoon kuuluvaa esittelevää tuomaria.

- 44 Neljänneksi asian XVI GC 932/18 esittelevän tuomarin vaihtaminen tehtiin tietoisesti. Sillä, että tuomari E. T. vahvisti istunnon toimitettavaksi 25.3.2019, jolloin tuomari J. K. toimi sijaisena, ja sillä, että hän pyysi tuolloin vapaata, oli tarkoitus luoda vaikutelma yleisistä tuomioistuimista annetun lain 47 b §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Tämän toimenpiteen tuloksena tuomari J. K. käsitteli sijaisena kaikki 25.3.2019 toimitetussa istunnossa käsiteltäväksi vahvistetut asiat. Tällaisessa tapauksessa tietokonejärjestelmän on määrättävä sijaiselle yksi samaan ryhmään kuuluva asia vähemmän. Sitä vastoin vuoden 2015 asetuksen mukaan osastonjohtajan on määrättävä, että tietokonejärjestelmä jakaa uuden samaan ryhmään kuuluvan asian, jos sijainen on käsitellyt asian loppuun. Asiassa XVI GC 932/18 tätä ei tapahtunut. SLPS-järjestelmästä käy nimittäin ilmi, ettei siinä ollut vaihdettu esittelevää tuomaria. Tuomari E. T. oli merkittävä SLPS-järjestelmässä asian XVI GC 932/18 esitteleväksi tuomariksi aina siihen asti, kunnes ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi tuomion.
- 45 Viidenneksi asian XVI GC 932/18 esittelevän tuomarin vaihtamisella oli erityinen tavoite. Tuomareille tällainen toiminta on selvää. Edellä kuvatun mukaisessa tilanteessa sen seurauksena, että tuomari J. K:n otti käsiteltäväkseen 25.3.2019 pidettävässä istunnossa käsiteltäväksi vahvistetut asiat (mukaan lukien asia XVI GC 932/18), tuomari E. T:n ratkaistavaksi jaettujen asioiden määrä väheni. Kun otetaan huomioon, että työntekijä on oikeutettu neljään pyynnöstä myönnettävään vapaaseen kalenterivuodessa ja että piirioikeuden tuomari käsittelee yhdessä istuntopäivässä viidestä kahdeksaan asiaa, tuomari E. T:n ratkaistavaksi jaettujen asioiden määrä on saattanut vähentyä jopa 20–36 asialla.
- 46 Kuudenneksi tosiseikkojen perusteella ei voida määrittää niitä kriteerejä, joiden perusteella tuomari E. T. valitsi asian XVI GC 932/18 siksi asiaksi, joka vahvistettiin käsiteltäväksi 25.3.2019 tarkoituksena siirtää se tuomari J. K:n käsiteltäväksi.
- 47 Muutoksenhakutuomioistuin korostaa tässä yhteydessä, että **tällaisen menettelyn hyväksymiseen liittyy riskejä. Teoriassa ei voida sulkea pois sitä, että tuomarit sopivat keskenään suurta yleisön huomiota herättävässä asiassa, että yhden tuomarin ratkaistavana oleva asia siirtyy toiselle tuomarille sillä perusteella, että se on ajoitettu käsiteltäväksi toisen tuomarin päivystyspäivänä, ja että tuo jälkimmäinen tuomari ottaa asian käsiteltäväkseen sillä perusteella, että tuomari, joka on arvottu asian**

käsittelijäksi satunnaislukugeneraattoriin perustuvassa asioiden ja tuomioistuimen tehtävien sattumanvaraisessa jakojärjestelmässä, on ottanut kyseisenä päivänä vapaata.

- 48 Seitsemänneksi muutoksenhakutuomioistuin kiinnittää huomiota hallintoviranomaisten epätavalliseen menettelytapaan suhteessa siviiliprosessuaalisiin toimiin, joihin esittelevä tuomari on ryhtynyt selvittääkseen, miksi tuomioistuimen ratkaisukokoonpanoa on muutettu asiassa XVI GC 932/18, muun muassa siihen, että: 1) Sąd Okręgowy w W:n XVI talousosaston johtaja toimitti Sąd Apelacyjny w W:n päätöksiä Sąd Apelacyjnym presidentille tutustuttavaksi, 2) Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentti tutustui 11.5.2021 annetun määräyksen sisältöön lainsäädännölle tuntemattomalla tavalla, 3) Sąd Okręgowy w W:n XVI talousosaston johtaja ei toimittanut selvitystä tuomari E. T:n perusteettoman poissaolon syistä ja ryhtyi näihin toimenpiteisiin vasta sen jälkeen, kun Sąd Apelacyjny w W. oli ilmoittanut Prokurator Regionalnylle, 4) Sąd Apelacyjny w W:n 28.9.2021 antaman määräyksen täytäntöönpano laiminlyötiin, 5) Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentti puuttui tutkintamenettelyyn antamalla hallinnollisen valvonnan yhteydessä Sąd Apelacyjny w W:n 28.9.2022 antamasta määräyksestä arvio, jonka mukaan määräys ei kuulunut asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaan ja jota käytettiin perusteluna sille, että Sąd Okręgowy w W:n presidentti kieltäytyi panemasta kyseistä määräystä täytäntöön, 6) Sąd Apelacyjny w W:n varapresidentin ilmoitettiin ryhtyvän hallinnollisiin valvontatoimiin sen selvittämiseksi, onko asian siirtäminen tuomari J. K:n käsiteltäväksi laillista, vasta sen jälkeen, kun muutoksenhakutuomioistuin oli ilmoittanut aikovansa esittää oikeuskysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimelle.

Toinen kysymys

- 49 Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, vastaus toiseen kysymykseen tulee ajankohtaiseksi.
- 50 Sen varmistamiseksi, että toisen oikeusasteen tuomioistuin voi varmistaa SEU 19 artiklan 1 kohdassa edellytetyn tehokkaan oikeussuojan, on olennaisen tärkeää säilyttää kyseisen tuomioistuimen oikeudellinen riippumattomuus, kuten vahvistetaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, jossa yhtenä tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan perusoikeuteen liittyvistä vaatimuksista mainitaan mahdollisuus saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa tuomioistuimessa (unionin tuomioistuimen tuomio 18.5.2021, Asociația Forumul Judecătorilor din România ym., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393, 194 kohta).
- 51 Oikeuslaitoksen järjestäminen jäsenvaltioissa kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Jäsenvaltioiden on kuitenkin kyseistä toimivaltaa käyttäessään noudatettava niille unionin oikeuden nojalla kuuluvia velvoitteita. Näin voi olla muun muassa silloin, kun on kyse kansallisista säännöksistä, jotka koskevat ratkaisukokoonpanon

asianmukaista tuomioistuinvalvontaa (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 20.4.2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, 48 kohta).

- 52 Sąd Najwyższy oikeuskäytännössä on hyväksytty, että ratkaisukokoonpanon muodostaminen asioiden jakamista ja ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevien säännösten vastaisesti voi johtaa siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentissa säädetyn seuraamuksen soveltamiseen (ks. Sąd Najwyższy päätös 5.12.2019, III UZP 10/19, Sąd Najwyższy päätös 16.2.2021, II CZP 9/20). Tämä seuraamus kuuluu toisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioistuinvalvonnan piiriin, ja se on ainoa asianmukainen reaktio tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi.
- 53 Siitä, että toisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensimmäisessä oikeusasteessa käydyn menettelyn pätemättömäksi, seuraa, että riitautettu tuomio kumotaan, menettely kumotaan siltä osin, jota pätemättömyys koskee, ja kyseisessä tuomioistuimessa toteutetut prosessuaaliset toimet todetaan mitättömiksi, sekä että – Prokurator Regionalnyn näkemyksestä poiketen – tuomari E. T. käsittelee asian SLPS-järjestelmässä ratkaisukokoonpanoon valittuna esittelevänä tuomarina.
- 54 Muutoslain tultua voimaan 14.2.2020 Sąd Najwyższy antoi 16.2.2021 päätöksen CZP 9/20:n III, jonka nojalla valitusasiaa käsitteleväksi nimitetyn ratkaisukokoonpanon muuttumattomuuden periaatteen loukkaaminen nimittämällä perusteettomasti sijaiseksi sellainen tuomari, joka ei ole esittelevä tuomari, voi johtaa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisukokoonpano on lainvastainen (siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentti). Päätöksen perusteluista ilmenee, että Sąd Najwyższy antoi päätöksen ennen yleisistä tuomioistuinista annetun lain 55 §:n 4 momentin voimaantulopäivää ja jätti ilmeisesti huomiotta muutoslain 8 §:n sisällön.
- 55 Muutoksenhakutuomioistuin täsmentää, että tehokkaan oikeussuojan takaaminen asianosaisille, jos tuomioistuimen ratkaisukokoonpano on muodostettu vastoin asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia säännöksiä – siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentin valossa – on nykyisessä oikeudellisessa tilanteessa mahdotonta yleisistä tuomioistuinista annetun lain 55 §:n 4 momentin sisällön, luettuna yhdessä muutoslain 8 §:n kanssa, vuoksi.
- 56 Näin ollen on todettava, että muutoksenhakutuomioistuimelta on evätty mahdollisuus soveltaa siviiliprosessilain 379 §:n 4 momentissa säädettyä tehokasta oikeudellista seuraamusta tilanteessa, jossa todetaan, että ratkaisukokoonpano on muodostettu rikkoen räikeästi asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä.
- 57 Tämän vuoksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että edellä esitettyjen oikeuskysymysten esittäminen Euroopan unionin tuomioistuimelle on

perusteltua. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ehdottaa, että esitettyihin kysymyksiin vastataan seuraavasti:

- 1) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklaa, 6 artiklan 1 ja 3 kohtaa sekä 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa on tulkittava siten, että riippumattomaksi ja puolueettomaksi etukäteen laillisesti perustetuksi ja tehokasta oikeussuojaa tarjoavaksi tuomioistuimeksi ei voida katsoa sellaista Euroopan unionin jäsenvaltion ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta, jonka yhden tuomarin kokoonpanon muodostaa tuomari, jonka nimittäminen asian käsittelijäksi rikkoo räikeästi asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista koskevia kansallisen oikeuden säännöksiä.
- 2) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklaa, 6 artiklan 1 ja 3 kohtaa [sekä] 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa on tulkittava siten, että ne estävät yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 27.7.2001 annetun lain [––] 55 §:n 4 momentin 2 kohdan, luettuna yhdessä yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 20.12.2019 annetun lain, ylimmästä tuomioistuimesta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun lain [––] 8 §:n kanssa, kaltaisten kansallisten säännösten soveltamisen siltä osin kuin niissä kielletään toisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa asiassa käynnistettyä menettelyä siviiliprosessista 17.11.1964 annetun lain [––] 379 §:n 4 momentin nojalla sillä perusteella, että tämän tuomioistuimen ratkaisukokoonpano on lainvastainen, että tuomioistuinta ei ole muodostettu asianmukaisesti tai että henkilö, joka ei ole toimivaltainen tai kykenevä ratkaisemaan asiaa, on osa sitä, tehokkaan oikeussuojan takaavana oikeudellisena seuraamuksena tilanteessa, jossa tuomarin nimittäminen asian käsittelijäksi rikkoo räikeästi kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka koskevat asioiden jakamista sekä ratkaisukokoonpanojen nimittämistä ja muuttamista.